

Takva

Temmuz 2023
31. Sayı

MÜSLÜMANLARDA
YAHUDİLEŞME
— 5 —

DÜNYA HAYATINA DÜŞKÜNLÜK

Bilal Özbuday

Takva

Temmuz 2023 | Zilhicce 1444

İçindekiler

10

Bana Arkadaşını Söyle,
Sana Kim Olduğunu Söyleyeyim!

Burak Gültepe

18

Ulame Sü-i'nin Ehl-i Kitaba Benzerliği

Salih Bağırhan

21

Vela ve Beranın Önemi

Hüseyin Oral

33

Hucurat Suresi
Tefsiri

Muhammed Fırat

36

Ailede Güven

Ayşe Ebrar

42

Geleceğin
Teknolojileri
Yapay Zeka
ve İnsan
Etkileşimi

Burak Eryılmaz

04

Dünya
Hayatına
Düşkünlük

Bilal Özbuğday

Yayın Türü

Yerel süreli / Bir ayda bir yayınlanır.

Dergi içerisinde Yer Alan Yazılardan

İlgili Yazar Mesuldür.

Kaynak Gösterilerek Alıntı Yapılabilir.

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e (sav) olsun.

Geçtiğimiz aylardaki dergilerimizde Müslümanların üzerindeki Yahudileşme özelliklerinden bahsetmiştik. Bu ay ise İsrailoğulları'nın yine en belirgin özelliklerinden birisi olan dünya sevgisinden ve bu sevginin kendilerine ahireti unutturmasından bahsedeceğiz.

Tevhid kelimesi olan La ilahe illallah'ın tam anlamıyla gerçekleşmesi için bu ayki dergimizde ele alacağımız Vela ve Bera konusu büyük önem arz etmektedir. İslam'ın aslından ve en sağlam düğümlerinden biri olan Vela ve Bera konusu İslam ümmetine kendini nispet edenler tarafından bile uzunca bir süredir yeterince dikkate alınmamıştır.

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarımızı da okumanız ve faydalanmanız dileği ile...

Başarı Allah'tandır.

Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editor

DÜNYA HAYATINA DÜŞKÜNLÜK

Bilal Özbuğday

Allah'a hamd, Rasulüne salât ve selam olsun.

İsrailoğullarının en belirgin özelliklerinden bir tanesi de hayata olan düşkünlükleri ve dünya sevdalısı olmalarıdır. Bu vasıfları kendilerini Allah'tan ve peygamberlerinden uzaklaştırmıştır. Bu düşkünlükleri onları isyana sürüklemiştir. Bu sebeple ölümü kerih görmüş ve Allah'ın kendilerinden istediklerini yerine getirmemişlerdir.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوةٍ وَمِنَ
الَّذِينَ أَشْرَكُوا يُوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ
وَمَا هُوَ بِمُزَحِّزٍ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

“Andolsun sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak, onları azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların bütün işlediklerini görür.”¹

Çok fazla yaşamak istemeleri onların bu dünyada kalıcı olmayı arzularından ve maddelerinden oluşmaktadır. Dünyada elde ettikleri şeylerin kalıcı olduklarını zannetmelerinden ve Allah ile karşılaşmak istememeleridir. Bu isteksizlikleri hem hayat sevgilerinden hem de elleriyle işledikleri günahların neticesi ile karşılaşmak istememelerinden oluşmaktadır.

Bu aşırı yaşama isteği onların dünya ve ahireti hakkı ile yerine koyamadıklarından, Allah'ın istediği şekilde takdir edemediklerindendir. Yahudilerin korkaklıktan ve yaşama hırslarının aşırılığından dolayı alını öne eğiktir. Hangi tür hayat olursa olsun, onun için farketmez! Dünya hayatından razı olmaları ve hayata olan bağlılıklarından dolayı bu dünyada ebedi bir hayat arzular ve asla Allah ile kavuşmayı istemezler. Yahudilerin peygamberlerine olan itaatsizlikleri, cihat kaçını olmaları, emirlere boyun eğmemeleri onların bu hayata olan bağlılıklarındandır.

Dünyevileşmek insanı konfora ve rahata düşkün hale getirir. Bu düşkünlük ise insanın yeterince fedakârlılık etmesini beraberinde getirir. İnsan rahat etmek, rahatından olmamak ister. Ancak dinin ayakta tutulması ise cefa ve eziyet ile yoğurulmuştur.

Bu dinin en büyük temellerinden birisi sabırdır. Peki, sabır nerede olur? Sabır tahammül edilmesi gereken yerlerde söz konusudur. İmtihan yok ise sabredilecek bir şey de yoktur. İsrailoğullarının hayata düşkünlükleri onları cihaddan, itaatten uzaklaştırmıştır.

İşte birkaç yazıdır yazmaya, izah etmeye çalıştığımız Yahudileşme vasıflarından birisi de budur. Ümmet-i Muhammed içinde benzeri tehlikeler söz konusudur. Haya- ta, yaşamaya ve dünyaya olan düşkünlük. Bu insanı itaatten, fedakârlıktan, dine hiz- met etmekten alıkoymaz.

¹ (2/ Bakara 96)

Sevban'dan (ranh) rivayet edildiğine göre Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur;

“Yakında milletler, yemek yiyenlerin (başkalarını) çanaklarına (sofralarına) davet ettikleri gibi, size karşı (savaşmak için) birbirlerini davet edecekler.”

Birisi: “Bu o gün bizim azlığımızdan dolayı mı olacak?” dedi.

Rasulullah (sav) **“Hayır, aksine siz o gün kalabalık, fakat selin önündeki çerçöp gibi zayıf olacaksınız. Allah, düşmanlarınızın gönlünden sizden korkma hissini soyup alacak, sizin gönlünüze de vehn atacak”** buyurdu.

Yine bir adam: “Vehn nedir ya Rasulullah?” diye sorunca;

“Vehn, dünyayı (fazlaca) sevmek ve ölümü kötü görmektir” buyurdu.²

Dünyaya bağlanmak, ölümü istemek ve arzulamamak insanın iç dünyasındaki dengelerin tamamen değişmesi anlamına gelecektir. Çünkü böylesi bir durumda insan dünyaya bağlanacaktır. Geçici olan hayatın peşinden koşacak, tüm plan ve programını ona göre ayarlayacaktır.

Ölümü kerih görmek ve geçici olan hayata aşırı bağlanmak, bir kulun felaketidir. Kendi nefesine yapacağı zulümdür. Çünkü o eşyayı yerli yerince koyamamıştır. Geçici olana ebedi muamelesi yapmıştır. Ebedi olanı ise geçici olan ile değiştirmiştir. Bu durum ise Müslüman'ın dünyadaki halini etkiler olmuştur. Çünkü dünyaya bağlanmamak ve ölümü kerih görmemek insanı bu dünyada izzetli kılar. Tam tersi bir durum ise zillete duçar eder.

Düşmanlarının Müslümanlara cesaretlenmesinin sebebi onların sayı bakımından azlıkları değil, dünyaya ve hayata düşkünlüklerindendir. Yardımsız kalmaları ise Allah'tan uzaklaşmalarındandır. Çünkü ölümden korkan ve hayata düşkün olan insanlar fedakârlıklara katlanamaz, can ve malları ile katkı sunmaları gereken davayı ve şiarlarını yüz üstü bırakırlar. Bu da düşmanların gözünden Müslümanların heybetlerini siler götürür. Düşman onlardan korkmaz ve çekinmez. Dolayısıyla da istedikleri gibi ümmet-i Muhammed ile ilgili planlar yaparlar.

Dünya, Müslüman için ahiretin tarlasıdır. Dünya geçici bir yerdir. Ahireti kazanmak için kullanılması gereken ve ahirete geçiş için kullanılan bir güzergahtır.

İnsanın dünyayı yerli yerine koyması, eşyaya ve kendisine zulmetmemesi için Rabbimizin dünyayı koyduğu yere koyması gerekir. Aksi takdirde zulüm olacaktır.

Allah dünya için ne demiştir? Onu nereye koymuştur?

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

إِعْلَمُوا أَنَّهَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ
بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ
أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرِيْهِ مُصْفَرًّا ثُمَّ
يَكُونُ خُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ
اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

² (Ebu Davud)

“Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı bir övünme, çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir. (Nihayet hepsi yok olur gider). Tıpkı şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsün. Sonra da çer çöp olur. Ahirette ise ya çetin bir azap veya Allah'ın mağfiret ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldaniş metaından başka bir şey değildir.”³

Dünya hayatı bu sayılanlardan ibarettir. Başka da bir şey değildir. Eğer bu sayılan hususların zıddı olarak ya da paraleli olarak insanoğlu bir yere o dünyayı koyacak olursa bu başka hastalıklara yol açacaktır. Bu zarar ise hem kul olarak hem de Müslüman topluluklar açısında farklı farklı olabilir. Zaten bireylerin hastalanması toplumun da hastalanmasına bir sebeptir.

يَا قَوْمِ إِنَّمَا هِذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ
الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ

“Ey kavmim! Şüphesiz bu dünya hayatı ancak (geçici) bir yararlanmadır. Ahiret ise ebedî olarak kalınacak yerdir.”⁴

Kurtubi der ki: “Yararlanmadır” Yani onlar biraz yararlanır sonra bu yarar kesilir ve kaybolur. Ebedi kalma ve istikrar diyarı ahiret diyarıdır.

Ölümün kerih görülmesine gelince; bunun ne demek olduğunu Efendimiz bizlere açıklamıştır.

Aişe'den (ranha) merfu olarak şöyle rivayet edilmiştir; “**Kim Allah'a kavuşmak isterse, Allah da ona kavuşmak ister. Kim Allah'a kavuşmak istemezse, Allah da ona kavuşmak istemez**” buyurdu. Bunun üzerine ben, “Ey Allah'ın Rasulü! (Bu isteksizlik) ölümden hoşlanmamak anlamında mıdır? Zira hiçbirimiz ölümden hoşlanmayız” dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu: “**Hayır, o anlamda değil. Mü'min, Allah'ın rahmeti, rızası ve cenneti ile müjdelendiği zaman Allah'a kavuşmak ister; o zaman Allah da ona kavuşmak ister. Kâfir ise Allah'ın azabı ve gazabı ile müjdelendiği zaman Allah'a kavuşmak istemez. O zaman Allah da ona kavuşmak istemez.**”⁵

Müminin ölümü kötü görmemesi bu dünyada kendisine Allah'ın nimetleri hatırlatılınca kavuşmayı istemesindendir. Kâfir ya da hayat düşkünü insan ise buradaki elde ettikleri ile ahireti arzulamaz. Dolayısıyla Rabbinin azabını kerih görür.

Dünyaya ve hayata düşkün olmak, dünya ile bağlantıyı tamamen koparmak değildir. Dünyadan nasibi aramak ya da nasibini almak ile ona düşkün bir hale gelmek birbirlerinden farklı şeylerdir. Dünyevileşmek Yahudileşmektir. Elbette dünya sadece kâfirlerin yeri değildir. Ancak mümin ile kâfirlerin dünyaya bakışı arasında bir fark olmalıdır. Kâfirler ve hayat düşkünü insanlar sadece o hayat için çalışırlar. Ancak Müslümanlar için ise hayat ve dünya sadece geçici bir menfaat, ahiretin tarlası için kullanılan bir yurttur.

³ (57/Hadid 20)

⁴ (40/ Mümin 39)

⁵ (Müslim)

Ahiret için yaşama iddiası, dünya için yaşayan insanlara benzenildiğinde anlamını yitirir. O zaman bu iddia asılsız bir iddiadan ibaret olur. Dünyevileşmenin ispatı insanın tavrı iledir. Dünyevileşen bir insanın dünyaya bakışı onun halini gösterir.

Fakir bir insan dünyevileşmiş, zengin bir insan ise dünyevileşmemiş olabilir. Çünkü dünyevileşmek insanın dünyaya düşkünlüğü ile ölçülür. Zengin bir insanın kalbinde dünyaya karşı bir rağbet yok ise dünyevileşmiş denilmez. Ancak insan fakirliğine rağmen dünya düşkünü olabilir.

Hakîm b. Hizâm (ranh) anlatıyor; “Rasulullah'tan (Huneyn ganimetlerinden) istedim, bana ondan verdi. Sonra yine istedim, yine bana verdi. Sonra tekrar istedim bu defa da verdi. Sonra şöyle buyurdu: **“Ey Hakîm! Bu dünya malı göz alıcı ve tatlıdır. Kim bu mala tamah etmeden gönül zenginliği ile sahip olursa kendisi için malı bereketlenir. Ama kim de hırs ve tamah dolu bir kalple bu malı isterse tıpkı yiyip de doymayan kimse gibi, onun için malın bereketi kaçar. Veren el, alan elden üstündür.”**⁶

Mutarriif (ranh), babasının şöyle anlattığını naklediyor;

“Peygamber'in yanına geldim. Bu sırada Tekasür (Çoklukla övünmek sizi oyaladı) suresini okuyordu. Ardından şöyle buyurdu; **“Âdemoğlu 'Malım, malım!' der. Ey Âdemoğlu! Acaba yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden ve sadaka verip (âhirette karşılığını almak üzere) önden gönderdiğinden başkası senin malın mıdır?”**⁷

⁶ (Buhari)

⁷ (Müslim)

Dünyevileşmenin Sebepleri

1) Mübahlarda Aşırı Gitmek

Çok uyumak, çok yemek, çok gezmek, mübah olan her şeyin fazlasını tatmak, insanı dünyalıklara alıştıırır. Sonrasında ise nefis, sürekli bunları arzu etmeye başlar. Her bir mübah daha da fazlasını isteme ile sonuçlanır. Bu da aldığı tatlardan ötürü insanı dünyaya bağlı hale getirir.

2) Arkadaş Çevresinden Etkilenmek

Allah'ı ve ahireti hatırlatmayan bir arkadaş insanın dünyaya dalmasına sebep olur. Çünkü yanı başındaki dostunun gezip dolaşması ve dünyaya düşkünlüğü insanı etkiler. Kişinin arkadaşının dünya ehli olması, sürekli alıp satması, kâr elde etmesi insanı cezbeder. Kendisi de o kimseye imrenip neticesinde dünyaya dalabilir. Mecliste sürekli ticaret, alışveriş, kâr ve zarar konuşuluyorsa insan da kazanmak isteyecektir. Sürekli mal biriktirme ve kolay kazanılan ticaretler konuşuluyor ise insan bunlara karşı elbette istekli hale gelecektir.

Avn bin Abdullah⁸ der ki; “Zenginler ile arkadaşlık ettim ve benden daha sıkıntılı birini görmedim. Sürekli benim bineğimden daha hayırlı bir binek ve benim elbisemden daha hayırlı bir elbise görüyordum. Fakirler ile arkadaşlık yaptım ve rahatladım.”

⁸ Aslen Medinelî olup Medine'nin yedi meşhur fakihinden Ubeydullah b. Abdullah'ın kardeşidir. Medine'den Küfe'ye hicret ederek orada ibadet ve takvasıyla tanındı. Bir ara Mürcie mezhebinin görüşlerini benimsediye de sonradan vazgeçti. Halife Ömer bin Abdülaziz'in ilgisine mazhar olarak onunla sohbetlerde bulundu. Kaynaklarda, zenginlerle düşüp kalmaktan çok fakirlere yakın olmayı tercih ettiği rivayet edilen Avn'ın 20.000 dirhemden fazla olan servetini fakirlere dağıttığı nakledilir. (TDV)

3) Tatma Arzusu İle Nefsin Baş Edememesi

Kişi her şeyin lezzetine ve tadına varmak istediğinde nefsi onu lezzetler ve şehvetlerin peşinde sürükler durur. İnsan her bir yeri görmek, her bir yemeği tatmak, her meşru, gayri meşru şeyin tadına varmak istediğinde artık onun ahiret ile alakalı bir nasibi kalmamış olur.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır;

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَدْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ

“Kâfirler ateşe sunuldukları gün (onlara şöyle denir:) “Dünyadaki hayatınızda güzelliklerinizi bitirdiniz, onların zevkini sürdürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızdan ve yoldan çıkmanızdan dolayı, alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız.”⁹

Günahların temeli dünyevileşmektir.

İbni Kayyım şöyle der; “Dünyaya rağbet etmek, zahiri günahların asıl sebebidir. Yine kızma, haset etme, kibirlenme, övünme ve kendini büyük görme gibi kalp amellerinin de temelidir.

Özetle; Yahudilerin dünyaya ve hayata düşkün olmaları onların vasıflarındandır. Bu vasıfla vasıflandıklarından dolayı rahat ve konfor düşkünü olmuşlardır. Bu rahatlık ise onları izzetli bir toplum olmaktan alıkoymuştur. Biz Müslümanlar da eğer hayata ve dünyaya düşkünlük gösterir isek, bu geçici olan dünyada rahatlık ister isek bu düşkünlük neticesinde bizler de izzetimizi kaybederiz.

Hiç şüphesiz izzet isteyen bir toplum, dünyaya dalmayı terk edip rahatlığından feragat etmedikçe bu isteğine kavuşamayacaktır.

⁹ (46/ Ahkaf 20)

BANA ARKADAŞINI SÖYLE, SANA KİM OLDUĞUNU SÖYLEYİYİM!

Burak Gültepe

Yüce Allah'a yarattıkları sayısınca hamd eder, bize gönderdiği yüce ahlâklı Rasûle de salât-u ve selam ederiz.

Bu atasözü ile kişinin, yaratılış ve gidişine uygun kimselerle arkadaşlık kuracağına, bundan dolayı da bir insanın arkadaşını tanırsak, o insanın kimliğini öğrenmiş olacağımıza delalet eder.

Arkadaş; birbirini tanıyan, seven, dostluk ve muhabbet besleyen, samimi olan, güvenen ve dertleşen, iyisini kötüsü paylaşan kimse demektir.

Arkadaşlık, bir tercihtir!

Öyle basite alınacak bir kavram değildir. Yüce Allah Kitabında da bu hususa değinmiş, Rasulullah (sav) bu konuda bize nasihatler de bulunmuştur.

Hadisimiz ise şöyle;

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ
“الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ.”

Ebu Hureyr'den (ra) rivayet edildiğini göre, Nebi (sav) şöyle buyurdular;

“Kişi arkadaşının dini üzeredir. O halde kimle arkadaşlık yaptığınıza dikkat edin.”¹

Şerh:

Arkadaşlarınıza dikkat ediyor musunuz? Kimlerle oturup kalkıyor, kimlerle vakit geçiriyor, kimlerle konuşuyor, kimlerle geziyorsunuz? Hesap günü gelmeden bu soruları kendimize soralım...

Birinci aşamada cahiliyeden kurtulan bir insan o döneminde arkadaşlarını terk etmesi gerekir. Çünkü insan etkilenen bir varlıktır ve müşrik bir arkadaş imanını zedeleyebilir, salih amellere engel olabilir.

Kişi, Müslüman olduktan sonra ise kaliteli arkadaşlar seçmesi gerekir. Çünkü günahkâr bir Müslüman bizi fuhşıyata, sabırsız biri bizi sabırsızlığa, gıybet eden biri bize gıybetine ortak edecektir. Dikkat etmediğimiz takdirde elimizden dilimizden nice Müslümanlar zarar görecektir, onların haklarına gireceğizdir. Bu yüzden oturup kalktığımız kişilere dikkat etmek zorundayız.

İnsan, birilerini severse onlara alışır ve yakınlaşmaya çalışır. İnsan oturup kalktığı kimselerden etkilenir, özellikle de sıkça görüşüyorsa... Ahlâklarından etkilenir, yaptıklarına uymaya çalışır. Eğer onlar Kur'an'ı seven, sünneti seven, namazı seven insanlar olursa, ister istemez bizde onlara benzeyen, Kur'an öğrenen, sünneti merak eden, namaza gönüllü olan, namazı ayağa kaldıran Müslümanlardan oluruz. Tam tersi, eğer onlar ağız bozuk, sigara içen, serseri gibi giyinen arkadaşlardan olursa kişiyi mutlaka etkileyecek, onlara benzeyecektir. Evet, kişi giyim kuşamdan bile etkilenir. Arkadaşlarımız erkek dahi olsa, yırtık kot, dar kıyafetler giyen küpeli arkadaşlarımız olacak olursa, biz kesinlikle ayetlerden etkilenmeyen, daha çok gaflet eden, yavaş yavaş serseriliğe meyleden bireyler oluruz. (Allah korusun).

Binaenaleyh arkadaş edinme konusunda seçici olmalıyız. Ya bizden üstte olup kendisinden nasihat aldığımız ya kendi dengimiz olup müzakere ettiğimiz ya da bizden ilimce altta olup da bizden nasihat alan kimselerle dostluk yapmalıyız.

Bir âlim ise şöyle demiş; karakter hırsızdır. Biri ile dostluk yapmak, kişinin halinin düzelmesinde ve bozulmasında etki edicidir. Gazali şöyle demiştir: Hırslı olan kimseyle oturmak ve birlikte olmak hırsı harekete geçirir. Zühd sahibi olan kimseyle oturup birlikte olmak dünyada kişiyi zühd sahibi yapar. Çünkü karakter, benzeme ve yolundan gitmeyle yoğurulmuştur. Karakter ne yapacağını bilmez. Sonuç olarak bu hadis, içinde hayrı barındırdığı için insanın seçilmiş değerli kimseler ile dostluk kurmasının yakışık alacağına delalet etmektedir.

¹ (Ebu Davud, Tirmizî)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

“Ey iman edenler, Allah'tan sakının ve doğru (sadık)larla birlikte olun.”²

Yani Allah'a itaat edin, emirlerini yasaklarını titizlikle yerine getirin. Etkilenen bir varlık olmanız dolayısıyla amellerinizin güzelleşmesi için, sizin gibi bu titizliğe dikkat edenlerle birlikte olun. Doğru sözlü, doğru amelli olanlarla birlikte olun ki kurtuluşa daha rahat eresiniz.

Eğer böyle yapmazsanız...

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا

“Onlardan çoğunun inkâra sapanlarla dostluklar kurduklarını görürsün.”³

Kitap ehli olan Yahudiler, Medine'deki Müslümanlara dost olacakları yerde düşmanlık ediyor, birde Mekke'li kafirlerle dostluk kuruyorlardı. Beraber savaşalım diyorlar hatta Mekke'li müşrikler kendilerine, “Bizim dinimiz mi yoksa Muhammed'in dini mi haktır, hangimiz doğru yoldayız?” diye sorduklarında “Siz doğru yoldasınız” diye cevap veriyorlardı. (bk. Nisâ 4/51) Eğer onlar Allah'a, Peygamber'e ve kitaplara gerçekten inanmış olsalardı, Müslümanlar aleyhine kâfirleri ve müşrikleri dost edinmezlerdi.

Elbetteki bu hükümler kıyamete kadar bâki kalacaktır ve bize en güzel şekilde nasihat etmektedir. Çünkü insan nefsi dostsuz kalamaz ve iman edenler, sadıklarla dost olamazsa, bunun zıttı olan fasıklarla ve müşriklerle dostluk kuracaktır. Yani bu ayetin tehdidi altına girebiliriz. Ayetin devamında gelen tehdit ise gerçekten çok büyüktür.

لَبِئْسَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُمْ أَنْفُسَهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ

“Kendileri için nefislerinin takdim ettiği şey ne kötüdür. Allah onlara gazablandı ve onlar azab da ebedi kalacaklardır.”⁴

Hâsılı hakiki iman, müşrikleri dost edinmeye mânidir. Fakat onlar mü'min değil, dinden; Allah'a, peygamberlerine ve kitaplarına imandan çıkmış fâsık kimselerdir. Bunlar içinde özellikle yahudiler ve müşrikler, mü'minlere karşı pek şiddetli bir düşmanlık beslemektedirler.

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقْيَةً وَيَحْذَرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

Mü'minler, sakın mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesinler. Kim böyle yaparsa, artık onun Allah ile irtibatı tamamen kopmuş olur. Ancak kâfirlerden gelebilecek tehlikelerden korkarsanız ölçülü bir şekilde onlara dostluk gösterebilirsiniz. Yine de Allah sizi azabından sakındırıyor. Çünkü sonunda dönüş, yalnız Allah'adır.”⁵

² (9/Tevbe 119)

³ (5/Maide, 80)

⁴ (5/Maide 80)

⁵ (3/Âl-i İmrân 28)

Âyet-i kerîmenin iniş sebebiyle ilgili şu olaylar nakledilir:

Medine'de bir kısım yahudiler, belki dinleri hakkında fitneye düşürürüz arzu-suyla Ensâr'dan bazı Müslümanlarla dostluk kuruyorlardı. Rifâa b. Munzir ve Abdullah b. Cubeyr gibi sahâbeler Ensâr'dan o kişilere: “Bu yahudilerden uzak durun, onlarla birlikte bulunmaktan ve onlara dost olmaktan sakının ki sizi dininizde fitneye düşürmesinler” dediler. Fakat onlara dostluk beslemekte ve onlarla birlikte olmakta ısrar ettiler. Bunun üzerine bu âyet indi.⁶

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ

“Ey iman edenler! Kendi din kardeşlerinizden başkasını dost ve sırdaş edinmeyin.”⁷

Öncelikle kâfirler ve münafıklar, mü'minlere kötülük yapmaktan asla geri durmaz; onlara zarar, fesat ve şer ulaştırmakta hiç kusur etmezler. İkinci olarak onların her zaman sıkıntıya düşmelerini, zahmet ve meşakkate uğramalarını ister, bundan son derece memnun olurlar. Üçüncü olarak mü'minlere karşı şiddetli derecede bir kin, öfke ve kırgınlık içindedirler.

Son olarak kâfirler ve münafıklar, mü'minlerin birlik ve beraberliklerine, başarı, zafer, refah ve mutluluklarına, hatta onlara en küçük bir iyiliğin değmesine son derece üzüldür, kahrolurlar. Onların mağlubiyet, hastalık, kıtlık ve benzeri sıkıntılara maruz kalmalarına ise son derece sevinirler.

Ayetlerde beyan edildiği üzere bu kadar düşmanca niyet, tutum ve davranış içinde bulunan kâfir ve münafıkları, Müslümanların, kendilerine gizli sırlarını açabilecekleri dost ve sırdaş edinmeleri ne caiz ne de mümkündür.

İslâm'dan önce Medine'de yaşayan Evs ve Hazreç kabilesinden olan Araplar ile Kurayza oğulları yahudileri arasında emzirme, yeminle birbirlerine bağlanma gibi sebeplerle oluşmuş birtakım ilişkiler ve dostluklar vardı. Allah Rasulü (sav) Medine-i Münevvere'ye gelip de onlar Müslüman olunca, yahudilerle olan dostluklarının doğru olup olmadığından, ya da bu dostluklarını devam ettirmelerinde bir sakınca bulunup bulunmadığından şüphe ettiler. Durumu gelip Rasulullah'a anlattılar ve: “Yâ Rasulullah, biz kimlerle dost olalım?” diye sordular. Efendimiz: **“Muhacirlerle dost olun”** buyurdu.

Kafir ve müşrik kimselerle asla dostluk kurmayacağız. Büyük günah işleyen Müslümanlarla da fazlaca görüşmek muhakkak bize zarar vereceğinden çok dikkatli olmalıyız. Gerekirse çok nadir görüşeceğiz ama şunu da unutmamak gerekir, komple sosyal bağları kesmek yoktur. Müslüman cemaatler büyük günah işleyen Müslümana topluca bir tavır alırsa da buna uymakta da bir sakınca yoktur.

Kusurları olan Müslümanlara gelince, hiç şüphesiz ki bizimde kusurlarımız vardır!

⁶ (Taberî, Câmi'u'l-beyân, III, 309)

⁷ (Âl-i İmrân 118)

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Hep beraber topluca Allah'a tevbe edin ki, kurtuluşa eresiniz ey müminler!”⁸

Affedenle dostluk kurulur, affetmeyenle kurulmaz!

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel karşılıkla savmaya bak. O zaman göreceksin ki, aranızda düşmanlık bulunan kişi sanki candan, sınırsız bir dost oluvermiştir.”⁹

Kötülüğü affetmek zordur, birde üstüne kötülüğe iyilikle muamele etmek daha zordur. Bunu başarabilmek, büyük bir ahlâkî kemal, ruhî kıvam, sarsılmaz bir sabır ve yüksek bir fazilet ister. Müslüman, dost kazanma adına affedici de olmak zorundadır. Nitekim Rasulullah da (sav), Yusuf da (as) kendilerine yapılan onca eziyete rağmen, bu kemal sıfatı taşımışlar ve nefislerine rağmen insanları affetmişlerdi. İşte o zaman gönülleri fethetmişlerdi. Affettikten sonra onlar candan sıcak birer dosta dönüştüler.

Bir hadiste ise şöyle geçer; **“İnsanlar iyilik yaparsa biz de iyilik yaparız, şayet zulmederlerse biz de zulmederiz” diyerek her hususta başkalarını taklit eden şahsiyetsiz kişiler olmayınız! Lâkin kendinizi, insanlar iyilik yaparsa iyilik yapmaya, kötülük yaparlarsa zulmetmemeye alıştırınız!”¹⁰**

Bunu yaptığı takdirde insanlar tarafından sevilir ve dostluk kurulacak birer kimse olur.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den (ra) merfû olarak rivayet edildiğine göre Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: **“İyi kimseyle oturup kalkan kimsenin misali ile kötü kimseyle oturup kalkan kimsenin misali, tıpkı misk (güzel koku) taşıyan kimseyle (demirci) körüğünü çekenin misaline benzer. Misk taşıyan, ya sana güzel kokusundan (bir miktar) verir ya sen ondan satın alırsın ya da ondan güzel bir koku koklamış olursun. Körük çeken kimse ise ya elbiseni yakar ya da (en azından) körüğün kötü kokusunu koklarsın (Bu kokudan rahatsız olursun).”¹¹**

Bu hadiste Rasulullah (sav) Müslümanı, iyi dost seçmeye teşvik etmiş ve bunun gerekliliğini ortaya koymuştur. Madem insanlar kalite kalite, sınıf sınıftır. O halde bizde kendimiz için, kendimizin kalitesini yükseltmek için, elimizi ayağımızı yakmak için iyi dost seçmek zorundayız.

İyi arkadaş ile kötü arkadaşın misali;

Amr bin As ile Necaşi (Ashame) ne iyi arkadaş idiler. Amr bin As henüz müşrikken, Mekke'den ayrılp Necaşi'nin yanına gitmeye karar vermişti. Amacı da şayet Muhammed (as) Kureyş'i yenerse, orada bulunmaktansa Necaşi'nin yanında bulunmak iyiydi. Bir grup arkadaşıyla Mekke'den ayrıldı. Habeşistan'a Rasulullah'ın (sav) mektubunu götüren Amr bin Ümeyye'yi orada görünce onu öldürmek istedi. Amr bin As, onu Necaşi'den istedi. Lakin Necaşi onu vermek bir tarafa, Amr'ı sert bir şekilde azarladı.

⁸ (24/Nur 31)

⁹ (41/Fussilet 34)

¹⁰ (Tirmizi)

¹¹ (Muttefekun aleyh)

Amr dedi ki: 'Ey hükümdar! Vallahi bundan hoşlanmayacağını bilseydim onu senden istemezdim.' Necaşi dedi ki:

'Ey Amr! Demek sen Musa peygambere gelen Namus-u Ekber'in kendisine gelip durduğu bir zatın elçisini öldürmek üzere sana vermemi istiyorsun ha!.'

Amr bin As anlatır: 'Ey hükümdar, o gerçekten böyle bir peygamber midir?' diye sordum. Necaşi ise;

'Yazıklar olsun sana ey Amr! Evet, ben onun Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğuna şahadet ediyorum. Sen benim sözümü dinle de ona tabi ol. Vallahi o hak üzeredir ve kendisine karşı koyan herkese -Musa peygamberin Firavun'a galip geldiği gibi- galip gelecektir, dedi.

'Öyleyse sen benim ona İslamiyet üzerine biatimi alır mısın' dedim. 'Olur' dedi.

İşte arkadaşlarımız böyle kaliteli, imanlı ve imanlarını yaşama gayretinde olurlarsa bizi de hayra teşvik ederler. Seni küfürden, haramdan, bid'atlerden korurlar. Bu kıssa da Necaşi, Müslümanı Amr'a vermeyerek onu korumuştur. Ayrıca Amr'ı da korumuştur ki, bir Müslümanın kanına girdirmemiş, ayrıca onu cehennem ateşinden de korumuştur. Çünkü olayın sonunda Amr, Müslüman olmuştur.

Bazen inkârcı bir arkadaş insan için ölümcül olabilir!

Yüce Rabbimiz iki dostun kıyamet sahnesini şöyle anlatır:

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ
يَقُولُ أَتَيْتُكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ
إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا فَإِنَّا لَمَدِينُونَ
قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ
فَاطْلَعَ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ
قَالَ تَاللَّهِ إِن كِدْتَ لَتُرْدِينَ

İçlerinden biri şöyle der: “(Dünyada iken) benim bir arkadaşım vardı. 'Derdi ki: Sen de gerçekten (dirilişi) doğrulayanlardan mısın?' Biz öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman gerçekten cezalandırılacak mıyız?"(Konuşan yanındakilere) Der ki: 'Sizler (onun şimdi ne durumda olduğunu) biliyor musunuz?' Derken bakar da onu kızgın alevli cehennemin tam ortasında görür. Ona şöyle seslenir: “Allah'a yemin olsun ki, neredeyse beni de içine düştüğün o helâke sürükleyecektin.”¹²

En hayırlı arkadaş kimdir?

Sahabe efendilerimiz bir ara “Yâ Rasulullah! Acaba hangi arkadaşımız daha hayırlıdır” diye soru sordular. Nebi (as) şu üç özelliği zikrederek cevap verdi.

مَنْ ذَكَرَكُمْ بِاللَّهِ رُؤْيَاهُ، وَزَادَ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقَهُ
وَذَكَرَكُمْ بِالْآخِرَةِ عَمَلُهُ.

¹² (37/Sâffât, 51-56)

Görüldüğünde size Allah'ı hatırlatan, konuştuğunda ilminizi artıran, yaptığı işlerle ahireti hatırlanıza getiren kimsedir.

Bizimde böyle arkadaşlarımız var mı, biz acaba başkaları nazarında böyle arkadaşlar mıyız? Arkadaşımıza baktığımız zaman yüce Allah'ı hatırlıyor muyuz veya arkadaşlarımız bize baktıkları zaman Allah'ı hatırlıyorlar mı?

"Sadece müminle arkadaş ol! Yemeğini de ancak takva sahibi olan yesin!"¹³

Ebû Saîd'in (ra) rivayet ettiği hadis, Müslüman kimsenin her daim salah ehli ile arkadaşlık yapmasının gerekliliğini ifade etmektedir. Aynı zamanda hadis, müminlerle dostluk kurmanın gerekliliğini, kâfir ve münafıklardan da uzak durmanın gerekliliğini içermektedir. Çünkü kâfir ve münafıklar ile arkadaşlık yapmak dine zarar verir. Müminden kasıt; iman eden ve bu imanını hayata geçiren kimselerdir.

Saîd Cubeyr'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Ensar'a mensup birisi Rasulullah'ın huzuruna geldi. Adam mahzundu. Resulullah buyurdu ki: **"Seni üzgün görüyorum, neden?"**

Adam dedi ki: "Ya Rasulallah, beni bir şey düşündürüyor." **"Nedir?"**

"Biz her gün akşam sabah sizin huzuruza geliyoruz. Yüzünüze bakıyor, meclisinizde bulunuyoruz. Yarın siz rasullerle birlikte olacaksınız. Yücelere varacaksınız. Ama biz, size nasıl vasıl olabiliriz ki?"

Rasulullah (sav) hiç cevap vermedi. Cibril-i Emin Cenâb-ı Hakk'dan Nisâ Suresi'nin 69. âyetini getirdi:

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا

"Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse işte onlar, Allah'ın nimet verdiği, resul-ler, siddiklar, şehitler ve salihlerle beraberdir. Onlar ne güzel arkadaşlardır."¹⁴

Arkadaşlarımızın böyle güzel insanlardan olmasını istiyorsak, Allah'a ve Resulüne itaat etmeliyiz. Bu dünyada kimin neyin peşinden gidersek, âhirette de onlarla birlikte olacağız. Demokrasiyi getiren, oy veren, sisteme destek veren, laikliği seven, inkılâplara bağlı olan insanlarla birlikte olursak, hesap gününde kaybedenler tarafında olacağız. Allah muhafaza buyursun.

Ömer (ra) şöyle nasihat etti; 'Sana eziyet veren şeylerden uzak dur. Kendine iyi ve faydalı bir dost edin ki böyle birisini çok nadir bulabilirsin. İşlerinde sadece Allah'tan korkan kimselerle istişare et.'¹⁵

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

"Muttakiler hariç olmak üzere, o gün, dostların kimi kimine düşmandır."¹⁶

¹⁴ (4/Nisâ 69)

¹⁵ (Beyhakî Şuabu'l-İmân 8996)

¹⁶ (43/Zuhurf 67)

¹³ (Tirmizi)

İki dost düşünün ki günahta birbirlerine yıllarca yardımcı olmuşlar. Kafaları çok uyumlu, dostlukları hep can ciğerdi. Yüz yıl değil, ömürleri bin sene olsa yine de böyle olacağını bir an düşünelim... Lakin o mahşer gününde bu ikisinin kesinlikle düşman olacağını, bu ayet-i kerime bize haber veriyor. Çünkü onları hak yoldan saptıran arkadaşlarıydı. Bu dünyada aralarında su sızmasa bile hesap gününde birbirlerini satacaklardır:

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْعَمْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ

“Rabbimiz! Onu ben azdırıp yoldan çıkarmadım. Bilakis kendisi, hakkın pek uzağında geri dönülmez bir sapıklık içindeydi, der.”¹⁷

Bu bizimde dikkat etmemiz gereken bir husustur. Belki içkici, faizci arkadaşlarımız olmayacak ama gıybet eden, yolda sebat edemeyen, kardeşlerinin hukukuna dikkat etmeyen, hayır amel işleme de gevşek davranan, az sakındığı için bizi de şüpheli şeylerin içine düşüren arkadaşlarımızın olması muhtemeldir.

Kişinin dostuna verebileceği en sıcak, en güzel, en faydalı söz, 'Allah'tan kork' demesidir. İşte böyle dostlar kıyamet gününde de buluşacaklardır. O halde dostluğun temeli şöyle olmalıdır;

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

“İyilik ve takva konusunda yardımlaşın, günah ve haddi aşmada yardımlaşmayın ve Allah'tan korkup-sakının. Gerçekten Allah'ın (ceza ile) sonuçlandırması pek şiddetli olandır.”¹⁸

Sadık bir dost buldun mu onu kaybetmemeye çalış. Çünkü Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır: **“Ümmetimin üzerine öyle bir zaman gelecek ki üç şey çok az bulunacak, dolayısı ile de çok değerli olacaklar: Helal para, Allah için seni seven bir dost ve bidatlerden uzak bir inanç ve ibadettir.”¹⁹**

Rabbimizden bizleri ıslah etmesini, salih arkadaşlarla bir araya getirmesini dileriz. Zira onlar bize salih ameli ve ahi-reti hatırlatırlar. Kötü arkadaşlardan ve amellerinden de yine O'na sığınırız. Hatalarımızı kusurlarımızı görmezden gelmesini, az amelimize büyük mükafatlar vermesini temenni ederiz.

Allahumme Âmin.

¹⁷ (50/Kaf 27)

¹⁸ (5/Maide 2)

¹⁹ (Mecmau'z-Zevaid)

ULAME SÛ-İ'NİN EHL-İ KİTABA BENZERLİĞİ

Salih Bağırhan

Bir kişinin Allah'ın (cc) kendilerine kitap vermesinden ve mucizeleri birebir görmesinden –İneğin bir kısmını ölüye değdirilip tekrar dirilmesi gibi- sonra hangi sebepten dolayı Ehl-i Kitab'ın kalplerinin katılaşmasını zem ettiğini düşünmesi gerekir. Daha sonra onlara benzemek bizlere yasaklandı ve şöyle denildi:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ
وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

“İman edenlerin, Allah'ın ve haktan inmiş olanın zikri için kalplerinin 'saygı ve korku ile yumuşaması' zamanı gelmedi mi? Onlar, bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun bir süre geçmiş, böylece kalpleri de katılaşmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan çoğu fasık olanlardı.”¹

Ehl-i Kitab'ın kalplerinin katılaşmasının bir başka sebebini de şöyle olduğunu Rabbimiz buyurmaktadır:

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً

“Sözleşmelerini bozmaları nedeniyle, onları lanetledik ve kalplerini kaskatı kıldık.”²

Bu ayet, Allah'a (cc) verdikleri sözü bozduklarından dolayı ceza olarak kalplerinin katılaştığını haber vermektedir. Aynı şekilde onlardan ahid ve misak alındıktan sonra ahidlerini yerine getirmediklerinden, Allah'ın emirlerine muhalefet etmelerinden ve yasaklarını işlediklerinden ötürü de kalpleri katılaşmıştır.

Ayetin devamında Allah (cc) şöyle buyurmaktadır:

وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى
خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ

“(Sık sık) Kendilerine hatırlatılan şeyden (yararlanıp) pay almayı unuttular. İşlerinden birazı dışında, onlardan sürekli ihanet görür durursun.”³

Bu ayette Allah'ın (cc), kalplerinin katılaşmasının nedenin zem edilmiş iki özellikten dolayı zikretmiştir.

Birincisi; kelimelerin asıl manalarını tahrif etme.

İkincisi; kendilerine yapılan nasihatleri unutma.

Burada ki manadan kasıt nasihatleri, güzel öğütleri ve hikmetleri terk etmeleri, ihmal etmeleri ve unutmalarıdır. Bu yerilmiş iki haslet, Ehl-i Kitab'a benzedikten dolayı âlimlerimizin sapma nedenleri olmuştur. Bu iki hasletten biri; kelimelerin asıl manalarının bozulması. İlmi amel etmemek için öğrenen kimsenin kalbi katılaşır ve amel etmek için bir meşguliyeti olmaz; bilakis kelimelerin asıl manalarını tahrif eder. Kitap ve Sünnetin lafızlarını asıl manalarını değiştirir ve çeşitli lafızla, hilelerle kelimeleri, luğatta uzak mecaz manalara ve bunun dışındaki manalara hamleder.

Kur'an lafızlarını karalamalar yapamadıklarından ötürü hadis lafızlarına karalamalarda bulunurlar. Kur'an'ın naslarına tabi olan ve anlaşıldığı hale göre amel edenleri kınarlar, onları cahil ve haseviye diye isimlendirirler. Bu görüş dinin asıllarında Kelamcılarda, Re'y fukahasında ve sufi felsefesinde mevcuttur.

¹ (57/Hadid 16)

² (5/Maide 13)

³ (5/Maide 13)

İki hasletten diğeri ise; faydalı ilimden kendilerine öğüt verildiği hususları unutmak. Bu kimselerin kalpleri öğüt almaz. Bilakis öğrendikleri şeylerden ağlayan ve kalbini yumuşatmak isteyenleri kınarlar ve onları masalcı olarak isimlendirirler.

Re'y ehl-i, bazı şeyhlerinin kitaplarından şunları nakleder: “İlimlerin semeresi, ilimlerin şerefine delalet eder. Kim tefsir ilmiyle meşgul olursa gayesi insanlara hikâye ve kıssa anlatmak olur. Kim de kendi görüşüyle ve ilmiyle amel ederse fetva verir, kadı olur ve müderris olur.”

İşte bu kimselere ayette bahsedilen kişilerin nasibi vardır.

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ
هُمْ غَافِلُونَ

“Onlar, dünya hayatından (yalnızca) dışta olanı bilirler. Ahiretten ise gafil olanlardır.”⁴

Onları bu görüşe iten husus; dünyayı çok sevmeleri ve yüksek makamlara ulaşabilmeleridir. Şayet onlar dünyada zahid, ahiret hususunda istekli olsalardı kendilerine ve Allah'ın kullarına nasihat ederler, Allah'ın (cc) Rasulü'ne (sav) indirdiği hususlara bağlı kalır ve insanları da bunları yapmalarına sevk ederlerdi. Bundan dolayı insanların çoğu takvaya –az bir kısmı hariç- özen göstermez. Kur'an'ın ve hadisin nasları onlara yeter.

Böylelikle bu kimseler batıl tafsilatlara, hileli haramlara dâhil oldular ki bundan ötürü faiz ve diğer haram olan şeylere kapı araladılar ve Ehl-i Kitabın'da yaptığı gibi Allah'ın haram kıldığı hususları çok kurnazlık yaparak helalleştirmeye çalıştılar.

Allah iman edenleri, hak konusunda ihtilaf ettikleri şeylerde hidayet etsin. Allah istediği kimseleri dosdoğru yola iletir. Velhamdulillahi rabbilAlemin.

İbn Receb el-Hanbeli (rh)

⁴ (30/Rum 7)

VELA VE BERANIN ÖNEMİ

Hüseyin Oral

Yeryüzüne geliş gayemiz Allah'ı (cc) birleyerek tanımak ve ona istikamet üzere ibadet etmektir.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Beraberindeki tevbe edenler de (doğru olsunlar). Aşırı gitmeyin! Muhakkak ki O, bütün yaptıklarınızı görüp durmaktadır.”¹

Ayette de belirtildiği gibi insan Allah’ın (cc) emirlerine boyun eğmek ve yasaklarından sakınmak için yaratılmıştır.

İnsan dinini yeterince öğrenmeden ebedi huzuru bulamaz. İslam dini en yüce tevhid inancı üzerine kuruludur. Tevhid gerçekleşmeden Müslümanlıktan söz edilemez. Tevhid kelimesi olan La İlahe İllallah’ın tam anlamıyla gerçekleşmesi için bu kitapta ele alacağımız vela ve bera konusu büyük önem arz etmektedir. İslam’ın aslından ve en sağlam düğümlelerinden de biri olan vela ve bera konusu İslam ümmetine kendini nispet edenler tarafından bile uzunca bir süredir yeterince dikkate alınmamıştır. Vela ve bera insanların kalplerinden çıkarılmış olunca birbirleri arasında nasıl muamelede bulundacaklarını, olayları nasıl değerlendireceklerini bilemez olmuşlardır. Neticede ümmetin içine düştüğü durum birçok olumsuzluğu beraberinde getirmiştir.

Vela ve bera inancının şeriatta üstün bir yeri vardır. Tevhidi ve şirki anlatan delillerden sonra Kuran-ı Kerim’de bu konuyla ilgili deliller de oldukça fazladır.

Konuya etraflıca girmeden önce vela ve beranın önemini kavramamız gerekir.

1. Vela ve Bera (Allah için sevmek ve Allah için buğzetmek) La İlahe İllallah’ın gereklerindendir.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk, sapıklıktan ayırt edilmiştir. Artık her kim tâğutu inkâr edip, Allah’a inanırsa, sağlam bir kulpa yapışmıştır ki, o hiç-bir zaman kopmaz. Allah, her şeyi işitir ve bilir.”²

Bu ayette belirtildiği gibi bu kelimenin “la ilahe” kısmındaki tağutu inkâr ifadesi bütün tağutlara karşı olmayı, onları sevmemeyi ve onlardan beri olmayı gerekli kılar. “İllallah” kısmındaki Allah’a iman, Allah sevgisini ve onun mümin kullarının sevgisini gerekli kılar.

Kişinin tevhid inancına sahip olması sevdiğini Allah için sevip dost olmasını, sevmediğini de Allah için sevmeyip düşman olmasını gerektirir

2. Vela ve Bera (Müminleri velilerimiz, kafirleri düşmanlarımız bilmek) Allah tarafından imanın temel rükünlerinden kılınmıştır.

¹ (11/Hud 112)

² (2 Bakara 256)

Bir kimse asıl olan vela ve berayı kaybederse imanını da kaybetmiş olur. Allah (cc) şöyle buyurur:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ
إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي
قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ
وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ
حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin, babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Resulüne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsiniz. Onlar o kimselerdir ki Allah kalplerine iman yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedî kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbi (dinin yardımcısı)dir. İyi bil ki, kurtuluşa ulaşacak olanlar, Allah'ın hizbidir.”³

Allah bu ayette kâfirleri seven mümin bir kimsenin bulunamayacağını haber veriyor. Kim kâfirlere sevgi gösterirse mümin değildir.

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ
وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ
إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا
مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

“Onlardan birçoğunun kâfirleri dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin kendilerine sunduğu şey ne kadar kötüdür! Allah onlara gazap etmiştir. Onlar ebedî olarak azap içinde kalacaklardır. Eğer onlar, Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilen Kuran'a inanmış olsalardı, kâfirleri dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir.”⁴

Bu ayette de Allah kâfirleri veli edenlerin Müslüman olamayacaklarını bildirmiştir.

3. Vela ve Bera (imanın en sağlam düğümüdür)

İmanın en sağlam düğümü dostluk ve düşmanlığı Allah için göstermek ve Allah için sevip Allah için buğzetmektir.

İlim ehlinden bazıları şöyle der: “Cihadın, iyiliği emredip kötülükten alıkoymanın hakkıyla yerine getirilmesi ancak Allah için sevip buğzetmeyle ve Allah için dostluk ve düşmanlık göstermekle gerçekleşir. İnsanlar bu dengeyi kurmadan hangi yolu takip ederlerse etsinler hakla batıl, müminle kâfir, şeytanın dostlarıyla Rahman'ın dostları arasında bir fark gözetemezler.

³ (58/Mücadele 22)

⁴ (5/Maide 80-81)

4. Vela ve Bera imanın artmasının ve tadının alınmasının en büyük sebeplerindendir.

Enes b. Malik'den (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Üç özellik vardır ki bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını alır:

***Allah ve Resulünü, (bu ikisinden başka) herkesten fazla sevmek,**

***Sevdiğini Allah için sevmek,**

***Allah kendisini küfür bataklığından kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi, ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek."⁵**

Hadiste kişinin sevdiğini sadece Allah için sevmesi hakiki velanın anlamıdır. Küfre geri dönmeyi ateşe atılmak gibi görmek de hakiki berayı ifade eder. Bu iki anlam kulun imanının doğruluğunun ve kuvvetinin delilidir.

İbni Ebul Vefa ibn Âkil der ki: "Zamanın ehlinde İslam'ın yerini bilmek istersen mescitlerin kapılarında birikmelerine ve telbiye getirmelerine bakma, şariat düşmanlarına karşı koymak üzere nasıl kenetlendiklerine bak."

5. Vela ve Bera kişiye Allah'ın (cc) sevgisini kazandırır. Sadece Allah için seven ve buğzeden birisi Allahın veli kullarından olur.

İbni Abbas (ra) şöyle demiştir: "Allah için sev, Allah için buğzet, Allah için düşmanlık yap ve Allah için dostluğunu göster. Çünkü bundan başkasıyla Allah'ın velisi olmaya erişilmez. Bir kimse orucu ve namazı çok olsa bile böyle yapmadıkça imanın tadını alamayacaktır.

6. Velâ ve Berâ Kuran-ı Kerim'de tevhidden sonra en çok vurgulanan inanç esasıdır.

Hamd b. Atik der ki: Bil ki kâfirlere ve müşriklere düşmanlık göstermeyi Allah vacip kılmıştır. Allah'ın kitabında birçok delili olan tevhidden ve şirkin yasaklanmasından sonra çokça zikri geçen başka bir hüküm yoktur

7. Her günün başında ve sonunda Rasulullah'ın (sav) sabah namazının sünnetinde ve akşam namazının sünnetinde birinci rekâta Kafirun suresini okuması küfürden, kâfirlerden beraatını ilan etmesi, ikinci rekâta da İhlâs suresini okuyarak Allah'a olan velâsını ve tevhide ifade etmesi gün içerisinde zihnimizde velâ ve berâ inancının canlı kalması açısından önemlidir.

⁵ (Buhârî, Müslim)

8. Velâ ve berâ inancında gevşek davranıp İslam üzere olmayanlarla velayet ilişkisinin kurulması kişiyi dinden çıkarır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ
وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ
يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları veli edinmeyin. Onlar birbirlerinin velileridir. Sizden kim onları dost edinirse şüphesiz o da onlardandır. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.”⁶

İmam İbn Hazm bu ayetin zahiri üzere olduğunu Yahudi ve Hristiyanlara velayet gösterenlerin kâfir olacağına kimsenin ihtilaf etmediğini söylemiştir.

9. Kâfirlere karşı velâ gösterilmesi yeryüzündeki en büyük fitne ve fesattır.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا
تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ

“Kâfirler de aslında birbirlerinin dostları ve yardımcılarıdır. Eğer siz de öyle yapmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve fesat çıkar.”⁷

Eğer böyle yapmazsanız demek eğer müminlere velayet göstermez kâfirlere karşı da beri olduğunuzu açığa vurmazsanız yeryüzünde fitne ve büyük bir fesat ortaya çıkar demektir.

İbni Kesir bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir: “Eğer müşriklerden kendinizi sakınmaz Müslümanlara da gereken muhabbeti göstermezseniz insanlar arasında fitne ortaya çıkar, işler birbirine karışır, mümin kâfir birbirinden ayırt edilmez olur. İnsanlar arasında yayılan geniş çaplı ve uzun sürecek bir fitnenin içine düşülmüş olur.

Ümmetin halini göz önüne getirdiğimiz zaman kendini İslam'a nispet eden herkes görür ki şu anda bu sorun yaygın şekilde görülmektedir. İnsanların birçoğu velâ ve berâ inancında gevşeklik gösterdiği için kâfirlerle kendini İslam'a nispet edenler arasında pek fazla bir fark kalmamıştır. İşte bu da zaten fitnenin ve fesadın ta kendisidir.

Şüphe yok ki Müslümanlar kâfirlerle iç içe geçer hal ve davranışları birbirine tamamen benzeşirse dinlerinden uzaklaşır ve doğru yoldan sapmış olurlar. Müslümanın davasını tebliğ etmede müşriklerin ilgisini çekecek şekilde müşriklerden ayrışması dini ile diğerlerinden üstün bir konumda olması lazımdır.

10. Müslümanların üzerinde bulundukları iman kardeşliği bağı velâ ve berâ inancı sayesinde canlı kalabilir. Allah müminleri kardeş kılmıştır.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

“Muhakkak ki müminler kardeşdir”⁸

⁶ (5/Maide 51)

⁷ (8/Enfal 73)

⁸ (49/Hucurat 10)

Rasulullah da (sav) **“Müslüman kardeşine zalim de olsa mazlum da olsa yardım et”** diye buyurarak İslam kardeşliğinin her halükarda sürdürülmesi gerektiğini ifade etmiştir. İslam kardeşliğinin başlangıç noktası kişide imanın bulunmasından itibaren.

Rasulullah'ın (sav) **“Müslim müslimin kardeşidir; ona zulmetmez ve onu (kâfirlere) teslim etmez”** kavlinden dolayıdır ki bir Müslüman dünyanın neresinde yaşıyor olursa olsun, hangi ırka ait olursa olsun diğer bütün değer yargılarını bir tarafa iterek velayetinin gereği olan iman kardeşliğinin gerektirdiği gibi davranır.

11. Velâ ve Berâ akidesi İslam ümmetini, kâfirlerin hile ve tuzaklarından korur. Allah (cc) Kuran-ı Kerim'de müşrikleri ve kâfirleri sefipler, hayvandan daha aşağı kimseler olarak tanımlamıştır. Müslüman, Rabbinin tanıttığı şekilde kâfirleri ve müşrikleri tanıdığı zaman onların kendine ve İslam kardeşlerine karşı kuracakları tuzaklardan, hilelerinden kendini koruyarak sahte medeniyet anlayışlarından etkilenmediği gibi kendisinin İslam sayesinde şerefli ve üstün olduğunun bilinciyle kalbinde onların karmakarışık anlayışlarına karşı sağlam bir koruma hissedecektir.

Kâfirlere karşı berâ gösteren Müslümanlar, birçok sapık taifenin düştüğü sapkınlıklara kolay kolay düşmezler. Fakat kâfirlere birçok ilişkilerinde itibar eden, değer yargılarını onların etkisinden kurtaramamış nice kalabalıklar vardır ki onları ve kendi nefislerini tatmin etmek adına berâ gösterecekleri kimselere velâ göstermeye başlamışlardır.

Bunlar hakkında Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Muhakkak, sizden önceki ümmetlerin yoluna karış karış, arşın arşın uycaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler sizler de onları takip edeceksiniz.”⁹

Laiklerin Müslümanların kalbinde Allah için sevmek ve Allah için buğzetme duygularını söndürmek, velâ ve berâ akidesine saldırıp kendileri ile Müslümanlar arasında fark bırakmamak için uğraşmaları, İslam'ı ve Müslümanları kolayca paramparça etmeyi hedeflemelerinden dolayıdır. Bu yüzden kâfir ve müşriklerin kullandıkları terimler tamamen İslam'ın terimlerine yabancıdır. Bununla Müslümanları İslami terimlerden uzaklaştırmak isterler. Kâfir kelimesi kendilerini ve kâfir dostlarını rahatsız etmesin diye onun yerine “diğerleri” demeyi tercih ederler. Bunu açıkça ifade edenler bile vardır. Onlardan biri de kendine davetçi ve âlim diye itibar ettikleri Kardaşlardır. Hristiyanlara kâfir denmemesi gerektiğini bu kelimenin onları rahatsız edeceğini söyleyecek kadar alçalmıştır. Hâlbuki tekfir şeri bir hükümdür Allah (cc) “De ki ey kâfirler!” ayetinde Mekke müşriklerini kâfirler olarak adlandırmıştır.

⁹ (Buhari)

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ
وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا
يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

**"Muhakkak ki "Allah, için üçüncü-
südür" diyenler kâfir olmuşlardır. Oysa
tek ilâhtan başka ilâh yoktur. Eğer söyle-
diklerinden vazgeçmezlerse onlardan
küfredenlere acı bir azap dokuna-
caktır."**¹⁰ ayetinde de onların kâfir olduğu
açıkça ifade edilmiştir.

Böyle yeni terimler geliştirmek sure-
tiyle kendi çağında yaşayanları ve
onların nesillerini İslam'ın şer'i istilah-
larından uzaklaştırıp neticede onlarla
benzeyen, kâfirlere necis ve hayvandan
aşağı nazarıyla bakmayan, izzetli duru-
şunu kaybetmiş, zamanla dininden
sıyrılıp çıkmış toplumlara dönüştürmeyi
amaçlamaktadırlar.

12. Velâ ve berâ inancı Müslüman'ı
Allah'a yakınlaştıran en değerli ameller-
dendir. Dünyada ve Ahirette büyük mükâ-
fatların kazanılmasına yol açar. Kulun
müminlerle Vela kâfirlerle Bera ilişkisini
sürdürmesi Allah'a olan muhabbetinin
bir göstergesidir. Müslüman sadece Allah
kâfirleri, müşrikleri ve mürtedleri sevmi-
yor, onlara gazap ediyor diye Allah'a olan
bu bağlılığı sebebiyle onları sevmemekte
ve buğzetmektedir. Bu da kulun Allah'a
olan samimiyetini ve bağlılığını ifade
eder. Kulun Allah'tan göreceği mükâfatta
onun rızası için işlediği amellerin türün-
den olacaktır. Mükâfatlar işlenen amel-
lerin cinsinden verilecektir.

Şeyh Abdullatif âlu şöyle der: "Kalpte
kâfirlere karşı düşmanlığın bulunması
mutlaka gereklidir. Çünkü bu inanç tağu-
tu reddetmenin kapsamına girer. Tağutun
reddi ile Allah'ın sevgisi arasında bir
karşıtlık vardır. Allah'ın sevgisinin olduğu
yerde tağutun sevgisi bulunamaz aksi
için de aynı durum geçerlidir. Allah'ın ve
rasulünün sevgisinin bulunduğu kalpte
doğal olarak kâfirlerin buğzu bulunmak
zorundadır. Müslüman gerçekte bu
inancı kalbinde bulundurduğunda
Allah'ın hakiki sevgisini kazanacaktır.

13. Velâ ve Bera akidesine sahip
olmak Müslümana dünyada birçok hayır
kazandırır.

İbrahim (as) babasından ve kavminden
beri olduğunu ilan eder etmez Allah kendi-
sini İshak ve Yakup (as) ile müjdelemiştir.

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا
لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا

**"İbrahim, kavminden ve onların
Allah'tan başka ibadet ettikleri şeylerden
uzaklaşınca, biz ona İshak'ı ve (İshak'ın
oğlu) Yakub'u ihsan ettik. Ve hepsini de
peygamber yaptık."**¹¹

İbrahim (as) kavminden beraatını ilan
eder etmez Allah'tan kendisine verilen
evlat müjdesine mazhar olmuştur.

Şeyh Muhammed Emin Şenkiti şöyle
der: "Kâfirlerden ve onların putlarından
ayrışmak Allah'ın salih zürriyetle mükâ-
fat vermesini celbetmiştir."

¹⁰ (5/Maide 73)

¹¹ (19/Meryem 49)

14. Velâ ve bera inancına sahip olmak Allah (cc) tarafından güzel bir övgüye kavuşmaya sebep olur.

İbrahim (as) kavminden ve onların tapındıklarından uzaklaştığını ilan edince Allah'a olan bağlılığı ve küfürden ve ehlinden olan uzaklığının bir mükâfatı olarak kendisine yeryüzünde sürekli kalıcı olan bir övgü bahşetmiştir.

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ
صِدْقٍ عَلِيًّا

“Biz onlara rahmetimizden lütuflarda bulunduk. Hepsine de dillerde güzel ve yüksek bir övgü verdik.”¹²

İmam Kurtubi bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir:

“Yani onları güzel bir övgü ile yücelt-tik. Müminlere vela ve kâfirlere karşı bera inancı üzere olmak, müminin özellikle dara düştüğü zamanlarda Allah tarafından elde edeceği lütuflara da sebep olur.

وَإِذْ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْا إِلَى
الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ
لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا

(İçlerinden biri şöyle demişti:) Mademki siz onlardan ve onların Allah'ın dışında tapmakta oldukları varlıklardan uzaklaştınız, o halde mağaraya sığın ki Rabbiniz size rahmetini yaysın ve işinizde sizin için fayda ve kolaylık sağlasın.¹³

Şeyh Muhammed Emin eş-Şenkîti bu ayetin tefsirinde müminin kâfir kavminden ve tapına geldikleri şeylerden kendini soyutlaması Allah'ın onlara rahmet etmesi ve lütufta bulunmasının sebeplerindendir şeklinde açıklamalara yer vermiştir.

15. Kâfirlere karşı bera ve müminlere vela inancı üzerinde olmak Taifetül Mansura (Allah'ın yardımına erişen topluluk)'dan olmanın sebeplerinin en büyüğüdür.

“Ümmetimden bir taife, mansur ve muzaffer olmakta kıyamete kadar devam eder. Onları yardımsız bırakanların kendilerine bir zararı olmaz.”

Taifetül Mansura'nın en önemli özellikleri; dinlerini açıktan yaşamaları ve yaşadıkları din üzere sebat etmeleridir. Onların dışa yansıttıkları inanç ve bu inanç üzere sebat göstermeleri hiç şüphesiz vela ve bera inancının dışa yansımından kaynaklanmaktadır.

Vela ve Bera Nebilerin ve Rasullerin Yoludur

İnsanlığa gönderilmiş bütün nebiler ve resuller tevhidi tam manasıyla gerçekleştirdikleri gibi Allah için sevip Allah için buğzetmeyi de hakkıyla gerçekleştirmişlerdir.

¹² (19/Meryem 50)

¹³ (18/Kehf 16)

Hud (as) müşriklere davetini ulaştırdığı zaman onlar tevhide karşı inatla ve inkârla karşı koyarlarken şöyle demişlerdi:

قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي
الْهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ
إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي
أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ
مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظَرُونَ
إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا
هُوَ أَخَذُ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Dediler ki: Ey Hud! Sen bize açık bir mucize getirmedi. Biz de senin sözünle ilahlarımızı terk etmeyiz. Ve biz sana inanmayız. Ancak şu kadarını diyebiliriz ki: İlahlarımızdan bazıları seni fena çarpmış. Hud dedi ki: Allah'ı şahit tutuyorum, siz de şahit olun ki ben, Allah'a koştüğunuz ortaklardan uzağım. O'ndan başka herşeyden uzağım, artık hepiniz toplanın bana istediğiniz tuzağı kurun, sonra hiç bekletmeyin. Ben muhakkak ki, hem benim Rabbim, hem de sizin Rabbiniz olan Allah'a dayanmaktayım. Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, idaresi ve yönetimi O'nun elinde olmasın. Benim Rabbim, hiç şüphe yok ki, dosdoğru yoldadır.”¹⁴

Bu ayetlerde Allah'ın (cc) nebisi Hud (as) bütün kâfir kavme karşı tek başına olmasına rağmen Allah'ın kendine bahşettiği bir mucize ve şeref nişanesi olarak kâfir kavminden beraatını açıkça ilan ediyor. Hâlbuki Hud'un (as) kavmi Allah'ın (cc) kendileri hakkında şöyle buyurduğu kimselerdi:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ
إِرمَ ذَاتِ الْعِمَادِ
الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ

“Görmedin mi, Rabbin ne yaptı Ad kavmine? Direkleri (yüksek binaları) olan, İrem şehrine? Ki ülkeler içinde onun benzeri yaratılmamıştı.”¹⁵

İlim ehlinde bazıları şöyle demiştir: “Bu ayetler bir kişinin yani Hud'un (as) hiçbir korkuya kapılmadan tam bir öz güven içerisinde kesin kararlılık ifadeleri kullanarak güçlü bir kavme karşı hitap ettiği sözlerdir. Önce onların batıl dinlerinden ve üzerinde bulundukları halden beri olduğuna Allah'ı şahit tutuyor sonra Allah'ın kendisinin velisi ve tek yardımcısı olduğunu batıl ilahların kimseye hiçbir etkisinin olamayacağını onlara öğretiyor.

Ardından son derece açık ifadelerle onların batıl dininden tapındıkları ve uğruna mallarını ve canlarını feda ettikleri sahte ilahlardan beri olduğunu, kendilerini bizzat şahit tutarak ortaya koyuyor.

¹⁴ (11/Hud 53-56)

¹⁵ (89/Fecr 6-8)

Yeryüzünde Allah'ın (cc) perçeminden yakalamadığı hiçbir canlı olmadığını ifade ederken de onların hem aşağılık kimseler olduklarını hem de birer hayvana benzettiğini kendisinin de tek başına olsa bile bir ümmet olduğunu vurgulamış oluyor.

Allah'ın Halili olan İbrahim de (as) aynı şekilde kavmine şunları söylüyor:

إِنِّى بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ
إِلَّا الذِّى فَطَرَنِى فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ

“Ben sizin tapındıklarınızdan beriyim ancak beni yaratan Allah'a bağlıyım o beni doğru yola eristirecektir...”¹⁶

يَا قَوْمِ إِنِّى بَرِئٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ

“Ey kavmim! Ben sizin şirk koştuklarınızdan beriyim...”¹⁷

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ

“İbrahim'in babasına istiğfarda bulunması ona yaptığı bir vaatten ibaretti ne zaman babasının Allah'ın düşmanı olduğu açıkça ortaya çıktı işte o zaman ondan teberri etti (büsbütün uzaklaştı)...”¹⁸

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِى إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرْعُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“İbrahim'de ve onunla beraber bulunanlarda sizin için güzel bir misal vardır, onlar kavimlerine demişlerdi ki: 'Biz sizden ve sizin Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve nefret belirmiştir.' Yalnız İbrahim'in babasına: 'Senin için mağfaret dileyeceğim, fakat senin için Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi (önlemeye) gücüm yetmez.' demesi hariç... Rabbimiz! Yalnız sana dayandık, sana yöneldik. Dönüşümüz de ancak sanadır.”¹⁹

¹⁶ (43/Zuhruf 26-27)

¹⁷ (6/En'am 78)

¹⁸ (9/Tevbe 114)

¹⁹ (60/Mumtehine 4)

Yine bir diğer peygamber Şuayb da (as) kavmi kendisini tehdit ettiği zaman şunları söylüyordu:

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ
يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ
لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ
قَدْ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ
بَعْدَ إِذْ نَجَّيْنَا اللَّهَ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ
عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ
قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ

“Kavminden ileri gelen kibirliler dediler ki: Ey Şuayb! Ya mutlaka seni ve seninle beraber inananları kentimizden çıkarırız, ya da dinimize dönersiniz! Dedi ki: İstemesek de mi (bizi yurdumuzdan çıkaracak veya dinimizden döndürecek-siniz?) Andolsun ki Allah bizi ondan (kâfirlikten) kurtardıktan sonra tekrar sizin dininize dönersek, Allah'a karşı iftira etmiş oluruz. Rabbimiz Allah'ın dilemesi hali müstesna geri dönmemiz bizim için olacak şey değildir. Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Biz sadece Allah'a dayanırız. Ey Rabbimiz! Bizimle kavmi-miz arasında adaletle hükmet. Çünkü sen hükmedenlerin en hayırlısısın.”²⁰

Allah'ın son peygamberi Muham-med'in (sav) müşriklere nasıl bir bera uygu-ladığını da özellikle vurgulamamız gere-kir. O tevhide gerçekleştirmiş, şeriat üzere dosdoğru olmuş, kavmine karşı beraatını ve düşmanlığını açıkça izhar etmiştir. Kendisine karşı ayaklanmalarına aldırmadan kavminin sahte ilahlarını ayıplamış akıllı geçinenlerini sefihler olarak tanımlamıştır. Sahabe (rhum) Rasu-lullah'ın (sav) yolundan gitmişler aynı beraatı onlar da göstermişlerdir. Kendile-rine yapılan bütün eziyetler müşriklere karşı gösterdikleri bera sebebiyle olmuş-tur. Allah (cc) bir çıkış gösterene kadar bütün eziyetlere sabretmişlerdir.

(Allah hepsinden razı olsun)

Kâfirlere düşman olmayan, onları kerih görmeyen ve onlardan gereği gibi bera göstermeyenler, peygamberlerin yolunda olmamış ve onların menhecini gereği gibi idrak edememiş demektir.

Daha Nübüvvetin ilk yıllarında Vara-ka bin Nevfel Rasulullah'a (sav) “Senin getirdiğini getiren hiçbir kimse yok ki ona düşmanlık edilmesin” demişti. Rasulu-lah'ın (sav) hidayetine tabi olan onun yolundan gitmek isteyen kim olursa olsun mutlaka kâfirlere ve müşriklere düşman olması ve onlardan kendisine gösterilecek düşmanlığa hazırlıklı olması gerekir.

²⁰ (7/Araf 88-89)

Ayrıca Vela ve bera cennete girmenin en büyük sebeplerinden biridir:

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ
أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ
وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Allah'a ve ahiret gününe inanan bir milletin, babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Resulüne düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsiniz. Onlar o kimselerdir ki Allah kalplerine iman yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir. Onları, altlarından ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedi kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte onlar Allah'ın hizbi (dininin yardımcıları)dir. İyi bil ki, kurtuluşa ulaşacak olanlar, Allah'ın hizbidir.”²¹

Bu ayet vela ve berayı gerçekleştiren kimsenin kazanacağı ecir ve mükâfatları açıkça beyan etmektedir.

Müfessir Sadi, tefsirinde bu kimselerin, Allah'ın kalplerine sarsılmayan ve şüphelerden etkilenmeyen imanı yazdığını, kalplerine imanın tohumlarını ektiği, resmettiği ve sabitleştirdiği kimseler olduğunu belirtir.

Allah (cc) vela ve bera inancını kalplerimize yerleştirsın, bu inancın ahiretteki mükemmel karşılığında bizleri mahrum etmesin.

(Allahumme amin)

²¹ (58/Mücadele, 22)

HUCURAT SURESİ TEFSİRİ

Muhammed Rıfat

1. Ders: Sureyi Tanıyalım

Hamd, Âlemlerin rabbi olan Allah'a aittir. Salât ve selam, O'nun kelamını bize ulaştıran, sözleriyle onu tefsir eden, yaşantısıyla onun en güzel uygulamasını bizlere gösteren Allah'ın Rasulü Muhammed Mustafa'nın üzerine olsun.

Hucurat suresinin tefsiri ile Tefsir derslerimize başlamış bulunmaktayız. Hucurat suresi, Medine döneminde Tahrîm suresinden önce ve Mücadele suresinden sonra Hicret'in 9. yılında nazil olmuştur ve 18 ayettir. Sure, adını dördüncü ayette geçen "Hucurât" kelimesinden almıştır. Hucurât "odalar" anlamına gelmektedir. Medine'de Rasulullah'ın (sav) eşlerine ait dokuz oda vardı ve bunlar mescide bitişikti. Heyetler senesinde Temim oğulları kabilesinden bir grup mescide gelerek Rasulullah'ın (sav) hanımlarının bulunduğu odaların arkasından bağırarak Rasulullah'ı (sav) çağırdılar. Surenin 4. ayetinde geçen "Odaların arkasından sana seslenenlerin çoğunun akılları ermez" buyruğu bu olaydan sonra nazil olmuştur.

Sureye "Ahlâk ve Âdab" suresi ismi de verilmiştir. Çünkü bu sure, İslâm toplumunu ayakta tutan temel esasları, uyulması gereken edep kurallarını göstermekte, güzel ahlâk ilkelerini açığa çıkarmaktadır.

Allah yolunda gayret gösterip sabırla cihad eden, İslâm'ın küfür ve şirke galip gelmesine vesile olan, küfür ve şirk toplumlarından hicret edip İslâm toplumunu kuran Müslümanlara kardeşçe, huzur ve güven içerisinde yaşamanın yolu gösterilmektedir.

Mushaf'taki sıralamaya göre 49. sure olan Hucurat suresinin kendisinden önceki surelerle bağlantısına gelince;

47. sure olan Muhammed suresinde kendileriyle cihat edilmesi emredilen kâfirler tanıtıldı. Onlarla nasıl cihad edileceği, bu cihatta gevşeklik gösterilmemesi gerektiği anlatıldı. Dünya hayatının bir oyun ve eğlenceden ibaret olduğu hatırlatılarak Allah yolunda infak emredildi ve "Eğer yüz çevirecek olursanız, yerinize başka bir toplum getirir de onlar sizin gibi olmazlar" buyrularak sure sonlandırıldı.

48. Sure olan Fetih suresine "Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik" buyrularak başlandı, İman eden erkek ve kadınlara cennet müjdesi, münafık ve müşriklere ise cehennem haberi verildi. Göklerin ve yerin ordularının Allah'ın olduğu hatırlatılarak elde edilen başarıdan dolayı Müslümanların gurura ve rehavete kapılmamaları emredildi. Münafıklar ve kalbinde hastalık bulunan bedevilerin durumları açıklandıktan sonra Rasulullah'ın (sav) çevresinde bulunan müminler "Kâfirlere karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir" şeklinde övülerek sure sonlandırıldı.

Hucurat suresine de övülen bu müminlere hitap edilerek önce Allah'ın Resulüne karşı göstermeleri gereken edep daha sonra da birbirleriyle olan ilişkilerinde dikkat etmeleri gereken hususlar izah edildi.

Surede iman edenlere beş yerde "Ey iman edenler!" diye hitap edilmiş ve ardından çok önemli emirler verilmiştir.

1. Hiçbir şeyi Allah'ın ve Resulünün önüne geçirmemek

2. Rasulullah'a (sav) saygı ve hürmet göstermek.

3. Duyulan haberleri iyice araştırmak.

4. İnsanlarla alay etmemek, kötü lakap takmamak

5. Zandan, tecessüsten ve gıybetten sakınmak

Ayrıca müminlere, İslam toplumunda birlikte yaşamak zorunda kalabilecekleri bedeviler gibi imanın kalplerine yerleşmediği kimseler tanıtıldı, onlarla nasıl muamele edileceği açıklandı. Onlardaki kötü huy ve davranışların sebebi ortaya konulup çözüm yolu gösterilerek müminler bu konuda irşad edildi.

Edebe aykırı hareket edenlerin akıllarının kıt olduğu bildirilerek edebin akılla bağlantılı olduğu belirtildi. Hiç şüphesiz edepli hareket etmek aklın gereğidir. Edep aklın göstergesidir.

Ardından sabretmek tavsiye edildi. Acelecilik, doğuracağı kötü sonuçlar da gözler önüne serilerek yasaklandı.

Müminler arasında ihtilafların hatta savaşın dahi olabileceği gerçeği hatırlatılarak bu durumda diğer müminlerin buna seyirci kalmaması gerektiği, ihtilafların çözüm yolları gösterilerek beyan edildi. Her konuda olduğu gibi bu konuda da adaletli davranmak emredildi.

“Hiç şüphesiz müminler kardeşler” buyrulduktan sonra müminlerin arasındaki bu kardeşlik bağını zedeleyen hatta yok eden söz ve davranışlar yasaklandı. Bunlar;

* Birbirlerini küçük görüp alay etmek

* Ayıplayıp kötü lakaplarla çağırmak

* Su-i zanda bulunmak

* Tecessüs (kusur araştırmak)

* Gıybet yapmak

Tüm insanlara seslenildi, hepsinin bir erkek ve bir kadından yaratıldığı hatırlatılarak soyla övünmek yasaklandı. Üstünlüğün ancak takvada olduğu belirtildi.

Bedeviler ile Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad eden mücahidlerin örnekliğinde İman ile İslam arasındaki fark açıklandı. İmanın kalplere yerleşmesi için izlenilmesi gereken yol gösterildi.

Aklı ermeyen ve iman kalbine yerleşmemiş Müslümanlarda görülen başka bir edepsizlik olan başa kakma yasaklanarak sure sona erdirildi.

Velhamdulillahi rabbil alemin..

AİLEDE GÜVEN

Ayşe Ebrar

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selâm da Muhammed'e ailesine ve ashabının üzerine olsun.

Değerli kardeşlerim, ailede mutluluğun olabilmesi için o ailedeki kişilerin birbirleriyle iletişimlerinin iyi olabilmesi, birbirleriyle iletişimlerinin iyi olabilmesi için de Rabbi ile olan iletişimi iyi olması gerekmektedir.

Müslüman bütün hayatını kendisini yaratan Allah'ın (cc) hükümlerine göre düzenlemekle görevli olan kişidir.

Bizleri en güzel şekil ve surette yaratan Rabbimiz bizim nasıl yaşarsak daha mutlu olacağımızı en iyi bilendir. Şu halde Müslüman'a düşen ömrünün her anını İslam'a göre düzenlemektir. İslam dini, insanların bütün zamanlarını aydınlatır ve her konuda onlara doğru yolu gösterir. Şüphesiz ki aile içi ilişkilerimizde de böyledir. Her Müslüman aile içi ilişkilerinde Kuran'ın en güzel örnek olarak tanıttığı Muhammed'i (sav) örnek almalıdır. Evlenen eşler örfte ve anne babasında gördüğü gibi değil de peygamberimizin olduğu gibi mümin bir eş olmaya çalışmalıdır. Kadınlar da onun eşleri olan annelerimiz ve kızı Fatıma gibi olmaya çalışmalıdır.

Eğer eşler, evlerini huzurlu ve saadet dolu yapmak istiyorlarsa Kur'an'a ve sünnete hakkıyla uymalıdır. İslam, insanı Allah rızası için fedakârlık yapmaya teşvik eder. Evlilik de bir bakıma fedakârlık demektir. Eşlerin İslamî ahlaka ve olgunluğa sahip olmayıp bencil olmaları birçok sorun ve problemin temelidir. Eşlerin egoist olması yani her şeyde ve her zaman "Ben, ben" demesi ve sadece kendisini düşünmesi evlilikte huzuru kaçıran ve o evliliği çekilmez hale getiren en büyük sorundur. Çünkü bencil kişi ne mutlu olur ne de mutlu edebilir.

Eşler Arası Sağlıklı İletişim İçin Gerekli Duygular

1. Güven Duygusu: Mümin Allah'a inanıp teslim olan, O'na güvenen ve herkese güven veren demektir. Şuurlu mümin, sadakat, vefa, emanet, güven ve sorumluluk bilincinde olan kişidir. Mümin mutlak olarak Rabbine güvenir. Her korkusunda, endişesinde, kaygılarında ve ihtiyaçlarında onun her haline tanık olan ve ona karşı merhametli olan Rabbine sığınır.

Sonra ise Rabbine olan imanı ve güveni sayesinde kendisine güveni gelişir. Etrafına güven veren, doğru dürüst ve merhametli bir kişi haline gelir. Rabbine güveni olmayan ne kendisine güvenebilir, ne de çevresine güven duygusu verebilir. Gerçek güven, iman ve ihlâstan ortaya çıkar. Rabbine tevhid üzere iman etmeyen ve O'na hakkıyla güvenmeyen kul, başkalarına ne kadar güvenirse güvensin kendisini yalnız, zayıf ve güvensiz hissedecektir. Bu kişi eşine, çocuklarına ve diğer insanlara da güven duygusunu veremeyecektir.

Güven: Korku ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusudur. İşte güven kelimesinin anlamından da anlaşıldığı gibi iman ve güven arasında bir ilişki ve bağlantı vardır. İmanın olduğu yerde güven de vardır. Güven, insan ilişkilerinin temelidir. Eğer bir kişide bu temel sarsılırsa aile ve akraba ilişkilerinde ve toplumda huzursuzluk, kaygı, endişe ve dağılmalar ortaya çıkar. Bundan dolayı güven, aileyi ve eşleri bir arada tutan en önemli etkidir. Kendisinde iman ve güven oluşturan kişi, eşine ve diğer aile fertlerine Allah'ın bir nimeti olarak bakar. Artık o Allah'ın kendisine vermiş olduğu şeylere bir emanet gözüyle bakınca onlara eliyle, diliyle ve başka şekillerde sıkıntı vermekten sakınır. Onların maddi, manevi, bedeni ve ruhi ihtiyaçlarını Allah için gidermeye çalışır.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

“Yine onlar ki, emanetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler.”¹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamber'e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin.”²

“Emaneti olmayanın imanı yoktur. Yani olgun mü'min değildir.”³

“Münafığın alameti üçtür. Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünde cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde ona ihanet eder.”⁴

Peygamberlerin Hayatlarından Güvenilir Olma Konusunda Bazı Örnekler:

Rasulullah'ın (sav) nübüvvetten önceki sıfatı “El-Emin” idi. El-Emin, inanılan, güvenilen ve mutemet kişi anlamına gelmektedir. Kendisine güven duyulan ve insanlara güven veren kişi...

Daha 25 yaşında iken bu sıfat ile tanınan genç Muhammed (sav), o dönemde meydana gelen bir takım olumsuzluklara rağmen üstün ahlakı, doğruluğu, dürüstlüğü ve güvenilirliği ile bütün toplumun güvenini kazanmıştır. Mekkeliler kimseye emanet edemedikleri değerli eşyalarını güven veren Muhammedu'l Emin'e teslim etmişlerdir. Peygamberimiz (sav) hayatının her döneminde sadece müminlere değil düşmanlarının da kendisinden emin olduğu kişi olmuştur. O her şeyden önce güvenilir bir insan, güvenilir bir baba, güvenilir bir eş, güvenilir bir arkadaş, güvenilir bir dosttur.

Akrabasına, ailesine ve diğer bütün insanlara güven veren dürüst ve sadık bir insandır. Diğer bütün peygamberler de aynen peygamberimiz gibi emanet ve vefa ahlakına sahiptirler.

¹ (23/Muminun 8)

² (8/Enfal, 27)

³ (Et-Tergib, 4,5)

⁴ (Buhari, İman, 24; Müslim, İman, 107-108)

Yusuf (as) kendisini evinde büyüten azizin hanımının ona yaptığı uygunsuz teklifine verdiği cevap onun ne kadar vefalı olduğunu gösterir.

وَرَأَوْتُهُ الْتَى هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ
الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ
رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

“Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek "Haydi gelsene!" dedi. O ise "Allah'a sığınırım, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler" dedi.”⁵

Yusuf, kimsenin görmediği kapıları arkasında güzel bir kadının kendisine yaptığı teklifi kabul etmemiş ve böylece kendisine duyulan güveni boşa çıkarmamıştır. Çünkü o, Allah'ın hainleri, yapılan iyiliğe ahde vefa göstermeyenleri başarıya ulaştıramayacağını bilincindeydi.

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ

“(Yusuf), 'Benim böyle yapmam Aziz'in; yokluğunda, benim kendisine hainlik etmediğimi ve Allah'ın hainlerin tuzaklarını başarıya ulaştırmayacağını bilmesi içindi' dedi.”⁶

Yusuf peygamber gerek kaldığı evdeki hanımı konusunda gerekse başına geçirildiği hazinenin malları konusunda iffetli davranarak ne kadar güvenilir bir kişi olduğunu ortaya koymuş ve açık örnek olan bir kişi olmuştur.

Yine Musa peygamberin Kuran'ı Kerim'de anlatılan Şuayb peygamberin kızlarına yardımı kıssasında güvenilir olmanın örnekliğini görmekteyiz. Musa peygamber kızlara yardımcı olarak koyunlarını sulamış, kızlar da babalarına onun yardımını haber vermiş ve güvenilir birisi olmasından dolayı çobanlık için sürülerinin başına getirilebileceğini söylemişlerdi.

قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ
اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ

“Kızlardan biri, 'Babacığım, onu ücretle tut. Her hâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam olacaktır' dedi.”⁷

Rasulullah (sav) veda hutbesinde müminlere yaptığı son nasihatlerinden birisi kadınlar hakkında sakınılması gerektiği olmuştur. **Çünkü kocaları onları Allah'ın bir emaneti olarak almışlar ve Allah'ın adıyla (nikâhlayarak) onları kendilerine helal kılmışlardır.**⁸

⁵ (12/Yusuf 23)

⁶ (12/Yusuf 52)

⁷ (28/Kasas 26)

⁸ (Müslim, Hac, 147)

Evlilik ve insan ilişkilerinin temeli sevgi, saygı ve güven bağıdır. Bu bağlar aynı zamanda evliliğin temel ihtiyaçlarıdır. Eşlerin evde güven ortamı oluşturması, bir erkeğin eve ekmek getirmesinden ya da bir kadının iyi yemek pişirmesinden daha önemlidir. Evde sıcak bir atmosferin oluşması iki tarafın da kendini değerli hissetmesine yol açar. Aileyi oluşturan bireylerin birbirlerine olan güven duygusu o aileyi güvenli, huzurlu ve mutlu bir yer haline getirecektir. Önce eşler arasında kurulması gereken bu bağ, daha sonra çocukların da katılımıyla daha da güçlenerek ailede iletişimin derinlemesine hizmet eder.

Ailede güven duygusunun kaybolması karşılıklı suçlama, şüphe ve korku duygularının oluşmasına sebep olur. Saygı ve sevgi duygularının yok olmasına neden olur.

Güven duygusu evliliğin üzerinde ilerlediği bir duygudur. Eğer ailede güven bitmeye başlarsa evlilik gemisi de sallanmaya başlar. Güven duygusu kişinin evliliğinde yaşadığı bütün duyguların temelidir. Güvenin olup olmamasına göre eşler sevgilerini, heyecanlarını, üzüntülerini, aidiyetini ve içtenliğini yaşar veya yaşamazlar.

Ailede eşlerin birbirine yapıcı, dürüst, destekleyici, adil, anlayışlı, nazik davranması o aileyi herkesin içinde yaşadığı huzurlu bir ortam haline getirecektir. Ancak bütün bunların temeli güven duygusuna dayanır.

Güveni Sarsmamak

Ailede sadakat ve güven duygusunun olması için eşlerin sadakat ve güven duygusunu sarsacak ve zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan eşlerin sakınması gerekmektedir.

Güveni Sarsan Bazı Durumlar

1. Eşlerden birisinin diğer eşin istemediği bir kişiyle görüşmesi, arkadaşlık etmesi ve söylediğinde dinen ve ailenin dünya ve ahiret maslahatına büyük bir zarar olmamasına rağmen yaptığını eşinden gizlemesi.

2. Gittiği yeri izah etmemek, genellikle gün içerisinde nereye gittiğini gizlemek ve gittiği yer konusunda yalan söylemek.

3. Eşin izin vermeyip hoşlanmadığı ve razı olmadığı şeyleri onun olmadığı yerlerde gizlice yapmak. Misal bazı itaat-siz kadınların kocasının gitme dediği yerlere o yokken gizlice gitmesi, onun eve almasını istemediği kimseleri eşine haber vermeden eve çağırması gibi.

4. Bir Müslüman, ailesi ve diğer insanların kendisi hakkında şüpheye kapılabileceği davranışlardan uzak durmalıdır. Böylece hem kendisi zan ve töhmet altında bırakılmamalı hem de diğer insanların kendi yanlış yüzünden günaha girmesine imkân vermemelidir. Dedikoduya yol açacak durumlarda etrafındakilere açıklama yapmalıdır.

Müminlerin annesi Safiyye binti Huyey (ra) şöyle dedi: “Rasul-i Ekrem (sav) itikâfa girmişti. Bir gece onu ziyarete gidip konuştum. Sonra eve dönmek üzere kalktığım zaman o da beni eve götürmek üzere kalktı. Bu sırada Ensardan iki kişi bizimle karşılaştı. Peygamber’i (sav) görünce oradan çabucak uzaklaşmak istediler.

Rasulullah (sav) **“Biraz yavaş olun. Yanımdaki Safiyye binti Huyey'dir”** dedi.

Onlar: “Elçisinin uygunsuz bir davranışta bulunmasından Allah'ı tenzih ederiz ya Rasulallah!” deyince de **“Şeytan insanın vücudunda kanın dolaşması gibi dolaşır. Onun sizin kalbinize bir kötülük veya bir şüphe atmasından korktum”** buyurdu.”⁹

5. Kişinin gerek Allah'a gerekse insanlara verdiği sözünde durmaması, kişinin hem aile içerisinde hem de diğer insanlara güven ve uyum içerisinde yaşayabilmesi, yalandan uzak olup doğru sözlü ve verdiği vaatlerini yerine getiren biri olmasına bağlıdır. Sözde güvenilmeyen kişiyle dostluk ve evlilik bağı uzun sürmez. Verdiği sözde durmayan kişinin ailede ve toplumda saygınlığı zedelenir. Aile içerisinde kimse ona güvenmediği gibi, onların gözünde ve diğer insanların gözünde sözüne değer verilmeyen birisi haline gelir.

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

“Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.”¹⁰

Selam ve dua ile...

⁹ (Buhari)

¹⁰ (17/İsra 34)

GELECEĞİN TEKNOLOJİLERİ YAPAY ZEKA VE İNSAN ETKİLEŞİMİ

Burak Eryılmaz

Günümüzde teknoloji alanında en hızlı gelişmelerden biri yapay zeka (YZ) alanında yaşanıyor. Yapay zeka, bilgisayar sistemlerinin insan benzeri zekaya sahip olmasını sağlayan ve onlara karmaşık görevleri yerine getirme yeteneği kazandıran bir alan olarak tanımlanıyor. Yapay zeka teknolojilerinin gelişimi, gelecekteki teknoloji trendlerini şekillendiriyor ve insan etkileşiminde büyük bir dönüşüm getiriyor.

Yapay zekânın gelişimi, birçok alanda büyük potansiyeller sunuyor. İş dünyasında, otomasyon süreçleri ve veri analitiği gibi YZ uygulamaları, iş verimliliğini artırabilir ve stratejik karar alma süreçlerinde destek sağlayabilir. Sağlık sektöründe, yapay zeka, teşhis ve tedavi süreçlerini iyileştirerek hastalara daha iyi hizmet sunabilir ve tıbbi araştırmalara yeni bir boyut getirebilir.

Ancak, yapay zekânın etkileri sadece iş dünyası ve sağlık sektörüyle sınırlı değil. İnsan etkileşimi alanında da büyük bir değişim yaşanıyor. Yapay zekâlı robotlar ve sanal asistanlar, insanlarla doğal bir dil veya görüntü tanıma aracılığıyla etkileşim kurabiliyor. Bu, müşteri hizmetleri, kişisel yardımcılar ve hatta eğitim gibi birçok alanda insan-makine etkileşimini dönüştürüyor.

Yapay zekânın insan etkileşimindeki bir diğer önemli etkisi, duygusal zekâ alanında ortaya çıkıyor. Duygusal zekâ, insanların duygularını tanıma, anlama ve tepki gösterme yeteneğidir. Yapay zekâ teknolojileri, duygusal zekâ özellikleri kazanarak insanlarla daha etkili bir şekilde iletişim kurabilir ve insanların duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilir. Bu, terapi destek sistemleri, ruh sağlığı uygulamaları ve eğitim alanında büyük bir potansiyel sunuyor.

Ancak, yapay zekânın insan etkileşimiyle ilgili bazı endişeler de ortaya çıkıyor. Gizlilik, veri güvenliği ve etik sorunlar, yapay zeka teknolojilerinin kullanımında önemli bir rol oynuyor. İnsanların kişisel bilgilerinin nasıl kullanıldığı ve yapay zekâ sistemlerinin karar verme süreçlerindeki önyargıları konularında dikkatli olunması gerekiyor. Ayrıca, yapay zekâ teknolojilerinin insanları işlerinden veya sosyal bağlantılardan uzaklaştırma potansiyeli de göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak, yapay zekâ teknolojileri gelecekteki teknoloji trendlerini şekillendiriyor ve insan etkileşiminde büyük bir dönüşüm getiriyor. İş dünyasından sağlık sektörüne, müşteri hizmetlerinden kişisel yardımcılara kadar birçok alanda yapay zekâ, insanlarla daha akıllı, duygusal ve etkili bir şekilde iletişim kurmamızı sağlıyor. Ancak, yapay zekâ kullanımında gizlilik, güvenlik ve etik konularına da dikkat etmek önemlidir. Gelecekte, yapay zekâ teknolojilerinin insanları desteklemek ve daha iyi bir yaşam sunmak için nasıl kullanılacağını anlamak ve yönetmek büyük önem taşıyacaktır.

www.takvadergisi.org

